

اجرای هنرهای عمومی در پیاده راه های ساحلی، بستری جهت ارتقا کیفیات بصری و زیباشناختی

نمونه موردی: پیاده راه های ساحلی شهری در بندر بوشهر

مسعود علیمردانی^۱، حمید محمودی^{۲*}

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد پژوهش هنر، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه شیراز

۲- دانشجوی کارشناسی ارشد، گروه طراحی شهری، دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی

(تاریخ دریافت مقاله: ۹۳/۷/۱۴، تاریخ پذیرش نهایی: ۹۳/۱۱/۱۰)

چکیده:

بزرگترین معضلی که می توان در پیاده راه های ساحلی شهر بوشهر نام برد عدم وجود غنای بصری و المان ها و جنبه های زیباشناختی ساحل می باشد. فضاهای پیاده به عنوان یکی از مهمترین بسترهای زندگی اجتماعی انسان، نقشی کلیدی در تقویت تعاملات اجتماعی و ارتقاء حس تعلق و دلبستگی به شهر و زندگی شهروندی ایفا می نمایند. پژوهش حاضر بر روش تحلیلی توصیفی استوار است. با استفاده از ابزار پرسشنامه که بین ۴۲۰ نفر، از هر دو جنسیت مرد و زن و با دامنه سنی ۱۵ تا ۶۵ سال و گروه ها و طبقات مختلف اجتماعی به صورت نمونه تصادفی به عمل آمد که بعد از تکمیل پرسشنامه ها، در نهایت ۳۸۰ پرسشنامه که واجد ارزش های کامل اطلاعاتی بود انتخاب گردید و داده ها از طریق نرم افزار spss مورد تحلیل قرار گرفت. پس از جمع آوری اطلاعات میدانی از طریق ابزار پرسشنامه، روابط بین متغیرهای پژوهش از طریق آماره های توصیفی (جداول فراوان، نمودارها و ...) و آماره های استنباطی (آزمون ضریب همبستگی اسپیرمن) مورد بررسی قرار گرفته است. یافته ها نشان می دهد که بین هنرهای اجرایی و ارتقا بصری زیبا شناختی پیاده راه های ساحلی شهر بوشهر رابطه مثبت و معنا داری وجود دارد، به طوری که ۹۳/۶ درصد شهروندان اجرای هنری در پیاده راه های ساحلی شهر بوشهر را جهت ارتقا کیفی بصری و زیبا شناختی از متوسط تا خیلی زیاد ارزیابی نموده اند. با بررسی و تحلیل های انجام شده هنرهای عمومی به ارتقای کیفیات بصری و زیبایی شناسانه پیاده راه های ساحلی کمک شایانی کرده و در نتیجه ارتقای فعالیت های اجتماعی و گرایش به استفاده از این گونه فضاها را سبب خواهد شد.

واژه های کلیدی:

اجرای هنری؛ پیاده راه های ساحلی، کیفیات بصری، ساحل بندر بوشهر

مقدمه:

حضور مردم در فضاهای شهری، از دغدغه‌های اصلی طراحان شهری است و صاحب نظران بسیاری به آن پرداخته‌اند و به دنبال راه‌هایی برای افزایش سرزندگی و حضور مردم در فضاهای شهری بوده‌اند. هنر از جنس روح است و با روان انسان‌ها پیوند دارد. با جاری شدن در حیات اجتماعی، زندگی را غنا می‌بخشد و بر همبستگی و وفاق اجتماعی می‌افزاید. به این ترتیب، هنر، هم در عرصه کالبد و فیزیک شهر و در عرصه حیات و زندگی اجتماعی آن، ایفاگر نقش است.

پیاده روی، هنوز هم مهمترین امکان برای مشاهده مکان‌ها و فعالیت‌ها، تجربه شور و تحرک زندگی، و کشف ارزش‌ها و جاذبه‌های نهفته در محیط است. پیاده روی دارای اهمیت اساسی و در ادراک هویت فضایی، احساس تعلق به محیط و دریافت کیفیت‌های محیطی است (پاکزاد، ۱۳۸۵: ۲۸۱).

درفضاهای پیاده، حواس بصری و غیر بصری، در ادراک هویت فضایی، احساس تعلق به محیط و دریافت کیفیت‌های محیطی، به علت درگیر شدن بیشتر عابر با کالبد و فیزیک فضا، نقش بسزایی دارد، که همین تنوع و پیچیدگی به جذابیت فضای پیاده می‌افزاید. در اینجاست که اهمیت کیفیت بصری و زیباشناختی هنری دارای ارزش بسیار زیادی جلوه می‌کند. فضاهای مطلوب و خوب، تمایل به حضور را افزایش می‌دهند. فضای مطلوب شهری، فضایی است که تمامی ابعاد مطلوب فضاهای باز شهری، شامل ابعاد انسانی و کالبدی را مورد توجه قرار می‌دهد (عباس زادگان، ۱۳۸۴).

در این میان، هنر شهری و اجرایی از عوامل مهمی است که می‌تواند در ارتقای کیفیات پیاده راه‌های ساحلی و افزایش حضور شهروندان، نقش بسزایی ایفا کرده و شهروندان را با فضاهای شهری درگیر کند، رنگ تعلق و غنای حسی را در فضا افزایش دهد، و باعث غنی‌تر شدن زندگی اجتماعی و فرهنگی شود. هنر شهری می‌تواند نیازهای زیبایی‌شناسانه اقشار مختلف جامعه را، از کودکان تا بزرگسالان، پاسخگو باشد.

بیان مسئله:

هنرهای شهری، کیفیت زندگی را به وسیله تقویت حس مکان، و آشنا کردن مردم با کارهای هنری، به صورتی که بتوانند آنها را لمس کنند، افزایش می‌دهند.^۱

استفاده از روش‌های هنری می‌تواند باعث تغییر نگرش در رفتار و هویت شود. از طریق فضا می‌توان برخی رفتارها را تا حدودی حذف نمود. اگر زمینه فضایی مناسب در اختیار افراد قرار نگیرد، رغبت آنها در انجام رفتارها کم می‌شود و ممکن است بعضی رفتارها از فضای شهری حذف شود (پاکزاد، ۱۳۸۵: ۵۴).

هویت مقوله‌ای ارزی و هنجاری است. منظور از هویت عناصر و فضاهای عمومی شهر، ارائه تعریفی مشخص برای هر یک از عناصر فضاها و امکان ارتباط نسبت به یکدیگر است. حال اگر این عناصر تداعی‌هایی در ذهن فرد ایجاد کند، یا برایش معنی خاصی داشته باشد، از پدیده‌های عینی به موجودی ذهنی بدل می‌شود و مکان نام می‌گیرد (مدنی پور، ۱۳۷۹: ۳۲).

برتری زیبایی‌شناختی محیط شهری، در وهله اول بصری-حرکتی است، گرچه تجربه فضای شهری تمام حس‌ها را در بر می‌گیرد و در بعضی حالات، حس شنوایی، بویایی و لامسه می‌تواند برتر از حس بینایی عمل کنند (کرمونا، ۱۳۸۸: ۲۶۸). هنر شهری نیز، هنگامی در فضای شهری موفق‌تر عمل می‌کند که بتواند تمامی حواس شخص را در فضا تحت تاثیر قرار دهد تا بتواند پیش‌زمینه‌ای برای انتقال معنای خود در ذهن بیننده فراهم آورد. هرچند که نظرات پیرامون زیبایی‌شناسی بر اصول اجتماعی و فرهنگی استوار است، اما حداقلی از زیبایی باید در خود شی مستقر باشد، نه اینکه فقط در ذهن بیننده اتفاق بیفتد (کرمونا، ۱۳۸۸).

یک مکان، هنگامی برای مردم قابل توجه است که دارای هویتی در سطح درک مردم باشد و مردم به شناخت آن نائل آیند (Worth, 2002, 48).

یکپارچگی، خوانایی و رمزآلوده بودن ویژگی‌هایی است که اطلاعات مربوط به محیط را به ما می‌رساند و به مردم کمک می‌کند تا ترجیح خود را نسبت به محیط‌های فیزیکی نشان دهند. برای درک محیط یکپارچگی (اینکه محیط دارای معنا باشد) و پیچیدگی آن (اینکه انسان را برای درگیری با محیط تشویق کند) مهم است (Kaplan & Kaplan, 1982).

پیشینه‌ی تحقیق:

پیشینه این موضوع به دو سویه‌ی نقالی و نقاشی کشیده می‌شود. در حیطه‌ی نقاشی، منشا پیدایی این نوع نقاشی، بررسی از لحاظ فرم و رنگ و به طور کلی صورت نقاشی‌ها، چگونگی شکل‌گیری آن در بستر اجتماعی و سیاسی، موضوع و درون‌مایه و ساختار روایت‌گری آنها مورد بحث و بررسی قرار گرفته است.

از حیث نقالی نیز مقالاتی که مورد بررسی قرار گرفته است و مربوط به این پژوهش می‌شود، بیشتر به تاریخ و سیر تطور نقالی در ایران به عنوان سنتی شفاهی، بررسی نقالی‌ها از گذرگاه ادبیات نمایشی، ساختارهای روایی، آداب و رسوم و اصول نقالی و ... پرداخته شده است و آنچه از رابطه‌ی نقالی و نقاشی قهوه‌خانه‌ای بحث شده است از حیث درون‌مایه و مضمون آثار نقاشی و نقالی‌های مشترک بوده است. مقالاتی نیز با تمرکز بر قهوه‌خانه‌ها به عنوان محور اصلی پژوهش به بررسی نقالی و نقاشی که عناصری شاخص در قهوه‌خانه‌ها بوده پرداخته‌اند و متذکر

متاثر بودن نقاشی قهوه خانه ای از نقالی شده اند، اما در واقع هیچ گونه پژوهشی در رابطه با تاثیر نقالی و بلاخص صدای نقال (اوج، فرود، تکیه) بر نقاشی قهوه خانه ای صورت نگرفته است که ضرورت و اهمیت این پژوهش را نشان می دهد. نقاش پس از شنیدن روایت داستانی از نقال کدام بخش از داستان را با تخیل و ذوق خود به تصویر در می آورد تا هر چه بیشتر بتواند بر مخاطب خود تاثیر بگذارد؟ نقال از چه اصول و آداب و رسومی برای تاثیر گذاری هر چه بیشتر در نقاط حساس داستان استفاده می کند؟

روش تحقیق:

پژوهش حاضر بر روش تحلیلی توصیفی استوار است. با استفاده از کلیه اطلاعات مستند و قابل دسترس به صورت مطالعه میدانی و بررسی آماری، پرسشنامه ای طی ۱۰ روز متوالی در ایام هفته و ساعات مختلف روز از ۴۲۰ نفر، از هر دو جنسیت مرد و زن و با دامنه سنی ۱۵ تا ۶۵ سال و گروه ها و طبقات مختلف اجتماعی (شهروند و عابر) به صورت نمونه تصادفی در پیاده راه ساحلی شهر بوشهر محدوده مورد نظر توزیع و مصاحبه به عمل آمد. بعد از تکمیل پرسشنامه ها، در نهایت ۳۸۰ پرسشنامه که واجد ارزش های کامل اطلاعاتی بود انتخاب گردید و داده ها از طریق نرم افزار spss22 مورد تحلیل قرار گرفت. در این تحلیل ابتدا میزان کیفیت موجود هنرهای اجرایی در سطح محدوده مورد مطالعه سنجش قرار گرفت و سپس با معرفی انواع هنرهای عمومی اجرایی میزان استفاده و اثر بخشی هر کدام از هنرها ارزیابی گردید.

مبانی نظری

هنرهای شهری

«هنر شهری» با عنوان هنری که با فضای شهری تلفیق شده است، «هنر محیط» به عنوان هنری که به نزدیکی با محیط ارتباط یافته، یا «هنر در منظر» که ما می توانیم در باغ ها و محیط های روستایی پیدا کنیم، گونه هایی مختلف از هنر عمومی هستند که در هر کدام از این موارد عملکرد هنر و رابطه ای که با محیط و عموم بنیاد نهاده خواهد شد، به طور مشخصی متفاوت است. اما هر کدام از آنها در طول زمان به قسمتی از فرهنگ بصری یک زمینه تبدیل خواهند شد، زیرا مهمترین ویژگی هنر عمومی را باید پویایی و ماندگاری آن دانست (Casanovas, 1995).

هنر در دوره های مختلف زندگی بشر طیفی از اشکال مختلف به خود گرفته است و در تمام طول تاریخ هنرمندان میل شدیدی برای درگیر شدن با زمینه کالبدی و ذهنی جامعه از خود نشان داده اند و این موضوع زمانی با موفقیت به دست آمده است که کار هنری با یک مکان یا واقعه خاص پیوند خورده و

هنر عمومی را به وجود آورده است. هنرهای عمومی می تواند به صورت ها و شکل های مختلفی از قبیل مجسمه های بزرگ و کوچک، دیوار نماها، نقاشی ها، مبلمان فضاهای عمومی، ساختمان ها، پل ها، برج های مخابراتی و ... در فضاهای عمومی پدیدار شود. اما در این میان بعضی از اشکال هنری می توانند به صورت بناهای یادمانی لحاظ شوند اما بعضی دیگر این خاصیت را ندارند (مرادی، ۱۳۸۶، ص ۸۸).

ارتباط هنر شهری و پیاده راه های ساحلی

در مسیر پیاده راه ها، هنرهای بسیار متنوعی دیده می شوند و همواره رویکرد های مختلفی وجود داشته اند. امروزه نمونه های مفهومی، تزئینی و طبیعت گرا برای توجه مخاطبان، خصوصا گردشگران، اجرا می شوند.

افزایش تعاملات در پیاده راه های ساحلی، همراه با حس آمیزی اثر هنری، به ارتقا ابعاد کیفی پیاده راه منجر می شود. فراهم آوردن جلوه بصری، وامکان ایجاد حض بصری برای عابرین، این امکان را در پیاده راه ایجاد می کند که عابرین برای لحظاتی مکث کنند و حتی تنها برای لذت بردن در یک فضا، در عرصه های عمومی حضور پیدا کنند. این برای یک پیاده راه یک امتیاز بزرگ در جذب اذهان مردم، محسوب خواهد شد.

هنر و عناصر هنری تزئینی^۲

استفاده از عناصر و مظهر هنری در فضاهای ساحلی از جمله سیاست های همیشگی و معمولاً موفق در فرآیند طراحی در نوارهای ساحلی بوده است. این استفاده تنها به معنی تزئینات و مبلمان زیبای شهری مثل فواره ها و یا مجسمه های زیبا نیست، بلکه مظهر دیگر حضور هنر مثل آمفی تئاترها، نمایشگاه های کوچک، گالری ها و... را شامل می شود (Cary - elwes, 1996).

در مجموع طراحی شهری می بایست ارتقاء "روح مکان"^۳ را سبب شود. این مطلب می تواند با استفاده از مواد و مصالح مناسب، توجه به جزئیات طراحی، توجه و دقت کافی به بستر طرح حاصل شود. به طور خلاصه، طراحی خلاق و مبتکرانه می تواند "نشان دهد که چگونه یک فضای منفعل، مرده و بی تحرک جان دوباره گیرد" (Couch, 1996).

هنر زمینی و همگانی در پیاده راه های ساحلی^۴

استفاده از عناصر و آثار هنری همیشه به جذابیت فضا و جذب مخاطب کمک فراوانی کرده است. عناصر هنری در صورت توجه به زمینه خود و برخورداری از تناسبات بصری مناسب می توانند یکی دیگر از مولفه هایی باشند که در ارتقاء کیفیات محیطی نقش بسزایی را بازی کنند. از دیرباز بشر نسبت به این گونه جذابیت های محیطی واکنش نشان داده و وجود آثار هنری

توانسته اند در شکل‌گیری تصویر ذهنی مخاطب از فضا نقش موثری را ایفا کنند. در پژوهشی دیگر، کودکان یکی از مهمترین عامل مطلوبیت فضای ساحلی را وجود همین جلوه‌ها و عناصر بصری دانسته‌اند. از سوی دیگر، محیط ساحل به دلیل نقش خود در برانگیختگی احساس آدمی، زمینه‌ای بسیار مناسب از برای به کارگیری این عناصر و برجسته ساختن محیط در ذهن مخاطبان را برای طراحان مهیا ساخته است. از این رو، در اینجا به دو گونه از رویکردهای هنر در محیط‌های شهری می‌پردازیم.

هنر همگانی در پیاده‌راه‌های ساحلی

به آثار هنری که با هدف جلب نظر مخاطبان در عرصه‌های عمومی به نمایش گذاشته می‌شوند، اطلاق می‌شود. یکی از ویژگی‌های فضاها و عرصه‌های همگانی در شهرها این است که امکان انجام و نمایش آثار هنری با مقیاس بزرگ را می‌دهد. این قبیل آثار، در صورت بادوام بودن می‌توانند در فضای باز و یا در ترکیب با منظر محیط نقش مهمی را در جذابیت و سرزندگی فضای عمومی ایفا کنند. مجسمه‌ها و برخی احجام با جلوه‌های بصری خاص از این دسته‌اند.

هنر زمینی در پیاده‌راه ساحلی

یکی از جنبش‌ها و سبک‌های هنری است که در اواخر اوایل دهه ۷۰ میلادی شکل گرفت و عمدتاً در محیط و بسترهای طبیعی و در کنار دیگر عناصر طبیعی تجلی پیدا می‌کند. عناصری نظیر سنگ، صخره، خاک، شن، گیاهان و غیره معمولاً در این آثار استفاده می‌شود و معمولاً در فضای باز و به همان حالت در طبیعت، باقی می‌مانند تا در معرض تغییرات و فرسایش‌های طبیعی قرار بگیرند. البته اکثر آثار از این دست، به صورت موقتی و بازه‌های زمانی کوتاه مدت اجرا شده و پس از مدتی آنها را فقط می‌بایست در تصاویر جستجو کرد. از ویژگی‌های بارز این هنر، ترکیب آن با بستر خود به طرز هوشمندانه است که از یک نگاه کاملاً در آن ترکیب گشته و گم است و از نگاهی و منظری دیگر، بیانگر معانی و مفاهیم زیبای هنریست.

فرضیه تحقیق:

فرضیه‌اساسی که می‌توان در این پژوهش مطرح نمود؛ بر این پایه استوار است که (به نظر می‌رسد بین اجرای هنری پیاده‌راه‌های ساحلی و ارتقا کیفیت زیبانشناختی و بصری این گونه فضاهای شهری رابطه معناداری وجود دارد) و می‌تواند موجب حضور پذیری حداکثری افراد در پیاده‌راه‌های ساحلی را فراهم آورد.

اهداف تحقیق:

از عوامل تاثیر گذاری که افراد را تشویق به حضور مستمر در پیاده‌راه‌های ساحلی می‌کند، زیبایی و جاذبه‌های بصری در

این گونه فضاها می‌باشد. معیارهایی که مونت‌گومری در مورد فضاهای شهر موفق بیان می‌دارد از این قرار است:

- باید اشکال طراحی محیط، جالب و برانگیزنده باشند.
- نشاط شهری و خیابانی و انس با محیط باید وجود داشته باشد.
- مکان‌های شهری باید پر ابهام باشد تا کاربر بتواند در آن جستجو کند.

فضاهای شهری باید تعجب برانگیز باشند و درعین حال موجب آگاهی شوند، ایجاد بحث و گفتگو کنند و نشاط و شادابی بیافرینند (montgomery, 1988). با تقویت پیاده‌راه‌های ساحلی به

این گونه معیارها می‌توان عاملی برای جذب مخاطبان و در نتیجه فضاهای موفق شهری را موجب گردید. مهمترین اهداف کاربرد هنر در مسیرهای پیاده‌عبارتند از:

هدف کلی:

- با استفاده از اجرای هنرهای عمومی در پیاده‌راه‌های ساحلی، می‌توان بستری جهت ارتقا کیفیت بصری و زیبانشناختی این فضاها پیدا نمود.

هدف جزئی:

- حمایت از افراد برای دستیابی به لذت و آسایش در این گونه فضاها

- تشویق افراد برای صرف وقت بیشتر در محل
- وجود عواملی برای قشرهای مختلف و جذب آنها
- ایجاد مطبوعیت در فضا
- بهبود تصویر ذهنی و سرزندگی محیط
- فرح بخشی فضا
- ایجاد غنای بصری و ارتقای کیفیت محیط

تعریف عملیاتی مفاهیم اصلی تحقیق:

با توجه به مفاهیم آثار هنری، انواع اجراییات هنری در عرصه پیاده‌راه‌های ساحلی را که به عنوان «هنر عمومی» در نظر است، ذکر می‌شود (جدول ۱).

معرفی محدوده تحقیق:

در این پژوهش به منظور دستیابی به اهداف پیاده‌راه ساحلی شهر بندری بوشهر (حوزه شهری) به عنوان محدوده مطالعاتی در نظر گرفته شد. بندر بوشهر یکی از دو شهر شهرستان بوشهر در موقیت حداکثر ۲۹ درجه و ۴۶ دقیقه عرض شمالی و حداقل ۲۸ درجه و ۴۶ دقیقه عرض شمالی از خط استوا و حداکثر ۵۱ درجه و ۱۰ دقیقه و حداقل ۵۰ درجه و ۴۰ دقیقه طول شرقی از نصف النهار گرینویچ و در شبه جزیره بوشهر قرار دارد. ارتفاع این شهر ۴ متر از سطح دریا می‌باشد.^۵

جدول ۱- انواع اجراییات هنری در عرصه پیاده راه های ساحلی، (منبع: نگارنده).

هنر عمومی	توضیحات
نقاشی	۱- از دوره کلاسیک بالاترین نوع هنر غرب، نقاشی تحت سلطه «هنر آکادمیک» دوره رنسانس درآمد. فرسکو(نقاشی روی گچ، دیوار یا سقف) و نقاشی روی بوم، از متداول ترین انواع نقاشی ها در عرصه شهری هستند. در طراحی فضا می توان از عنصر رنگ بهره فراوان برد، زیرا رنگ به کاهش خستگی و انرژی دادن به چشم کمک می کند. رنگ ها هر یک دارای معنی نمادی هستند و تصورات ذهنی ما نیز با هر بنا، یا رنگ های خاص تداعی می شود (همدم علی، ۱۳۸۱: ۵۳).
هنر گرافیتی	این اصطلاح از کلمه ایتالیایی «graffito» به معنی خراش دادن مشتق می شود و به هنر خیابانی غیر قانونی مربوط می شود که بر روی بناها، در فضای عمومی شهری، توسط «هنرمندان خیابانی» غیر وابسته، اسپری یا نقاشی می شود.
هنر اجرا و رویدادها	گونه ای از هنر قرن بیستم که مستلزم اجرای زنده برای عموم توسط هنرمند است.
هنر چیدمان	یک شاخه جدید از هنر معاصر، که به منظور تحت تاثیر قرار دادن بیننده یا بازدید کننده، اجسام و مواد دو بعدی و سه بعدی مختلف برای ایجاد یک فضای خاص طراحی شده به کار می بندند.
هنر تزئین	نوعی از هنر نقاشی، ترسیم و یا گرافیک است که متن نوشته شده ای را توضیح می دهد، روشن می کند، به تصویر می کشد و یا تزئین می کند.
هنر بازیافت	آثار هنری از مواد معمولی مورد استفاده روزانه یا «اشیاء روزمره» ساخته می شوند. به طور معمول از کارهای سه بعدی هستند، مثل مجسمه، کولاژ و چیدمان ها.
هنر زمینی	شاخه ای نسبتاً جدید از هنر معاصر، که هنر زمینی، هنر خاکی و هنر محیطی خوانده می شود.
مجسمه سازی	مجسمه سازی کار سه بعدی در زمینه هنرهای تجسمی (plastic art) است که از کنده کاری، مدل سازی و ترکیب و سر هم کردن «اشیا روزمره» ساخته می شود. هر مجسمه شهری حجمی سه بعدی و دارای فرم و بیان هنرمندانه ای است که از جهات مختلف قابل نظاره است. مجسمه جزئی از مبلمان شهری می باشد که خارج از فضای بسته قرار گرفته است. بسیاری از شهرها محل وقوع حوادث تاریخی منحصر به فرد هستند، مجسمه ای که موضوع آن رویداد تاریخی باشد تا سال ها بعد از آن می توانند تداعی گر این واقعه باشد، همچنین عملکرد فعلی این شهرها می تواند به وسیله مجسمه بیان شود، مثلاً نصب مجسمه کوهنورد در میدانی که مبدا عزیمت کوهنوردان به کوهستان است، بیانگر روحیه ورزشی حوزه پیرامون رویداد است (کاملی، ۱۳۸۵: ۲).
هنر مذهبی	به طور معمول، معماری یا هر هنر زیبا یا دکوراتیوی، زمینه مذهبی دارد. این نوع هنر در ایران رایج است و به زمینه و اعتقادات شدید مذهبی بستگی دارد، مثل تعذیه.

بوشهر کنونی در عصر سلوکیان احداث گردیده است (جدول ۱).

یافته های تحقیق:

ویژگی های دموگرافیک

از بین ۳۸۰ نفر پاسخگو، ۶۵/۶ درصد را مردان و ۳۴/۴ درصد را زنان تشکیل داده اند که ۶۵ درصد آنها متاهل و ۳۵ درصد

تاریخ پیدایش بوشهر به ۳ تا ۴ هزار سال پیش بر می گردد. اسناد به دست آمده از تپه های در بوشهر نشان می دهد که این شهر از هزاره دوم پیش از میلاد و شاید قبل از آن، «تل پی تل» شهری آباد بوده و یکی از مراکز مهم امپراطوری عیلام (انسان سوسونکا) را تشکیل می داده است. این شهر از دوره هخامنشی تا ساسانی از مناطق مهم بندری و دریانوردی به شمار می رفته و به گفته گرمسن،

تصویر ۱- موقعیت پیاده راه‌های ساحلی شهر بوشهر (منبع: تصاویر نسیم جنوب google earth)

نیز مجرد بودند. ۹۰/۹ درصد اهل شهر بوشهر بودند و از بین افراد پاسخگو (۴۷/۶ درصد) شاغل بوده، (۳۷/۴ درصد) محصل بوده، (۵/۵ درصد) خانه دار و (۹/۵ درصد) بیکار بودند. از این بین تعداد افراد بین ۲۰ تا ۳۵ سال با (۵۱ درصد) بیشترین تعداد را به خود اختصاص داده‌اند و افراد بالای ۵۰ سال با (۷/۸ درصد) کمترین تعداد را به خود اختصاص داده‌اند. از بین پاسخ دهندگان بیشترین افراد برابر با (۴۱/۴ درصد) دارای مدرک دیپلم تا کارشناسی بودند و کمترین تعداد با (۷/۱ درصد) دارای مدرک بالاتر از کارشناسی بوده‌اند.

توصیف متغیرهای مستقل و وابسته با استفاده از نظر شهروندان

متغیر وابسته، یعنی کیفیت بصری و زیبایی شناختی محیط محدوده مورد مطالعه که از وضع موجود هنرهای عمومی و اجرایی به دست آمده است، که در ذیل به میزان و کیفیت موجود هنرهای اجرایی و میزان اثر بخشی هر کدام از زیر مجموعه‌های هنری گزینش شده در سطح پیاده راه‌های ساحلی پرداخته خواهد شد. براساس اطلاعات ارائه شده در مجموع (۹۲/۰۲ درصد) کیفیت هنرهای عمومی و اجرایی را پایین ارزیابی نموده‌اند. بنابراین اکثریت افراد کیفیت بصری و زیبا شناختی محدوده را که حاصل از هنرهای عمومی باشد را پایین ارزیابی کردند و از کیفیت محیط این محدوده ناراضی بودند (جدول ۲). میزان رضایت مندی هر کدام از هنرهای عمومی معرفی شده در پرسش نامه از نظر شهروندان در نمودار ۱ ارائه شده است.

در مجموع با استفاده از اطلاعات به دست آمده ۹۲/۰۲ درصد از شهروندان کیفیت هنرهای اجرایی و عمومی را در سطح محدوده نامطلوب ارزیابی نموده‌اند. میزان مطلوبیت هر کدام از هنرهای اجرایی نیز از نظر کاربران در سطح محدوده در نمودار بالا ارزیابی شده که در مجموع تمامی هنرها سطحی پایین از مطلوبیت

کیفی را به خود اختصاص داده‌اند.

۹۳/۶ درصد شهروندان با اجرای هنری در پیاده راه‌های ساحلی شهر بوشهر جهت ارتقا کیفیت بصری و زیباشناختی از متوسط تا خیلی زیاد و ۶/۴ درصد متوسط تا خیلی کم را ارزیابی نموده‌اند (نمودار ۲).

همچنین درصد فراوانی پاسخ شهروندان از میزان تأثیر گذاری اجرای انواع هنرهای عمومی جهت ارتقا کیفیت بصری و زیبایی شناختی پیاده راه‌های ساحلی شهر بوشهر نشان می‌دهد که هنرهای (اجرا و رویدادها)، (هنرهای مذهبی)، (هنر مجسمه سازی) و (هنر چیدمان) با ۹۵،۹۷/۹، ۹۴،۹۱/۹ و ۸۸/۷ درصد، را با بیشترین تأثیر گذاری ارزیابی نموده‌اند. هم چنین شهروندان تأثیر هنرهای اجرایی (هنر تزئین) با ۸۳/۶ درصد، (هنر گرافیتی) با ۸۱/۱ درصد، (هنر نقاشی) با ۷۹/۶ درصد، (هنر های زمینی) با ۷۷/۸ درصد و (هنر بازیافت) با ۷۵/۴ درصد، در ارتقای کیفیت بصری و زیباشناختی پیاده راه‌ها در رده‌های بعدی ارزیابی نموده‌اند (نمودار ۳).

نتایج مربوط به آزمون فرضیه

آزمون فرضیه

(به نظر می‌رسد بین اجرای هنرهای عمومی و ارتقای کیفیات بصری و زیبا شناختی پیاده راه‌های ساحلی شهر بوشهر رابطه معنا داری وجود دارد).

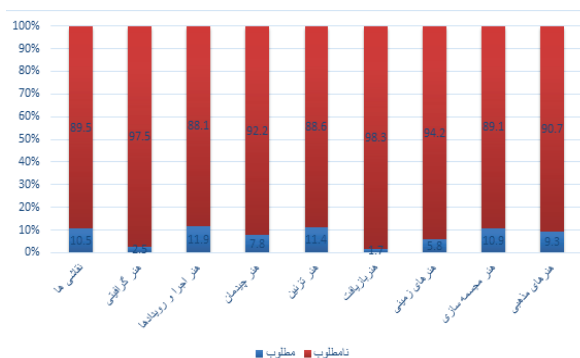
برای سنجش متغیرها و آزمون فرضیه فوق از ضریب همبستگی اسپیرمن استفاده شده است. آنالیز انجام گرفته از طریق آزمون ضریب همبستگی اسپیرمن وجود رابطه مثبت و معنادار را به ترتیب با ضریب همبستگی به میزان ۰،۳۷۹، ۰،۳۸۶، ۰،۳۹۸، ۰،۴۱۱، ۰،۳۶۶، ۰،۳۷۵، ۰،۳۵۸، ۰،۳۷۰ و ۰،۳۹۶ و سطح معنا دار $P=0/000$ برای متغیرهای فوق نشان داده است (جدول ۳). بنابراین از نظر آماری با ۹۹ درصد اطمینان می‌توان گفت که بین متغیرهای فوق، رابطه مثبت و معناداری وجود داشته است. به طوری که تمامی هنرهای بیان شده آن را با درصد بسیار بالایی اعلام نموده‌اند. در واقع هرچه هنرهای اجرایی متنوع تر و گسترده تر اجرایی گردد، قطعا به ارتقای کیفی بصری و زیبا شناختی پیاده راه‌های ساحلی شهر می‌انجامد و باعث رضایتمندی شهروندان و در نتیجه سرزندگی هر چه بیشتر محیط شهری خواهد گردید. در نتیجه فرضیه در این خصوص در ناحیه H_1 به اثبات رسیده است.

نتیجه گیری:

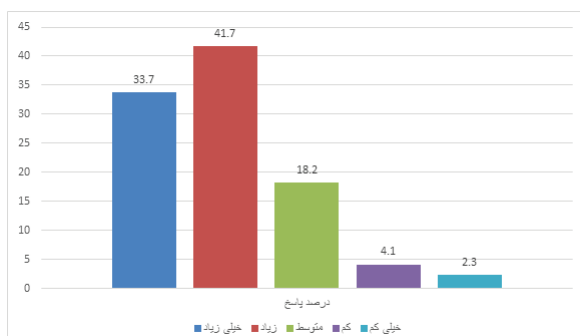
با توجه به اینکه شهروندان در پاسخ به این پرسش که هر یک از هنرهای عمومی پیشنهادی ارائه شده را تا چه میزان جهت

جدول ۲- ارزیابی کیفیت هنرهای اجرایی در محدوده مورد مطالعه (منبع: نگارنده)

متغیر وابسته	متغیر مستقل	نتایج حاصل از تحلیل پرسشنامه ها
کیفیت بصری و زیبا شناختی پیاده راه های ساحلی	نقاشی ها	نامطلوب
	هنر گرافیتی	نامطلوب
	هنر اجرا و رویدادها	نامطلوب
	هنر چیدمان	نامطلوب
	هنر تزئین	نامطلوب
	هنر بازیافت	نامطلوب
	هنرهای زمینی	نامطلوب
	هنر مجسمه سازی	نامطلوب
	هنرهای مذهبی	نامطلوب

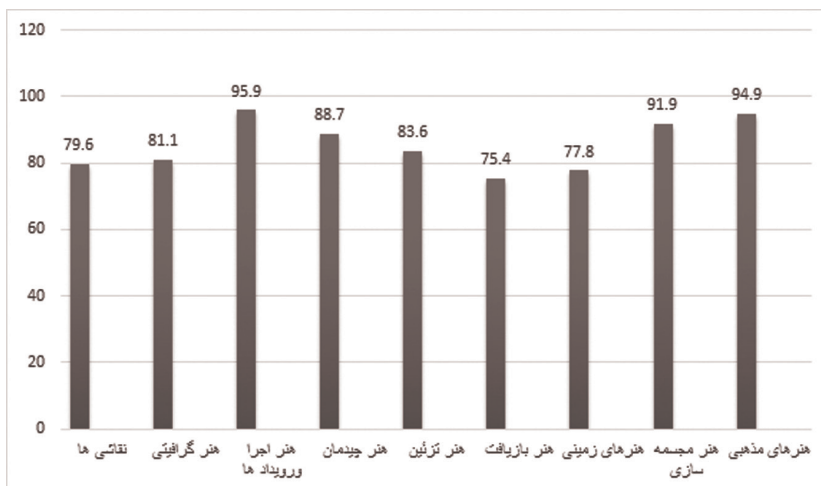
نمودار ۱- درصد رضایتمندی شهروندان از مولفه های هنری موجود در محدوده (منبع: نگارنده)

نمودار ۲- درصد فراوانی پاسخ شهروندان از میزان تاثیر گذاری اجرای هنرهای عمومی در ارتقای کیفیت بصری پیاده راه های ساحلی شهر بوشهر (منبع: نگارنده)

ارتقای کیفیات بصری پیاده راه های ساحلی شهر بوشهر موثر می دانید؟ به ترتیب هنرهای اجرایی و عمومی هنر اجرا و رویدادها، هنرهای مذهبی، هنر مجسمه سازی، هنر چیدمان، هنر تزئین، هنر گرافیتی، نقاشی ها، هنرهای زمینی هنر بازیافت را جهت ارتقای بصری و زیباشناختی پیاده راه های ساحلی ارزیابی نمودند؛ می توان گفت بروز گونه های مختلف هنری در پیاده راه های ساحلی، منجر به افزایش کارکردهای کیفی و بصری و زیباشناختی در این گونه فضاها می شود، به گونه ای که این هنرها به افزایش هنرهای اصلی حضور پذیری، هویت و کیفیت کالبدی در فضا می گردد. همچنین این هنرها و اجرای آن در پیاده راه های ساحلی می تواند باعث افزایش فعالیت ها و جاذب جمعیت باشند. هنرهای عمومی علاوه بر اینکه کیفیات بصری و محیطی پیاده راه را افزایش داده، به ارزش های ادراکی محیط نیز کمک می کند. همچنین هنرهای عمومی و اجرایی در محیط می تواند به غنای حسی و شکل دهی خاطرات جمعی افراد کمک کند. این حضور پذیری در این فضاها می تواند باعث تغییر در رفتار و فعالیت کاربران شود، به طوری که رفتارهایی چون تحرک، تجمع، تماشا، بازی، همکاری و ... از تاثیرات هنرهای عمومی و اجرایی در این فضاهاست. بدین ترتیب واضح و مشهود است که با استفاده از هنرهای اجرایی در فضاهایی چون پیاده راه های ساحلی می توان باعث ارتقای بصری و کیفی سواحل گردید و در نتیجه به جذب فعالیت ها و جمعیت عده زیادتری از شهروندان منجر شد.

استفاده از هنرهای عمومی در فضاهای شهری به ویژه پیاده راه های ساحلی ضمن اینکه می تواند به عاملی برای جذب توریست و سرمایه تبدیل شود منجر به جذب و تشویق افراد به گذران اوقات فراغت در این فضا شود. استفاده از مجسمه ها و تندیس ها و نقاشی ها و

نمودار ۳- ارزیابی کیفیت هنرهای اجرایی در محدوده مورد مطالعه (منبع: نگارنده)

جدول ۳- آنالیز ضریب همبستگی اسپیرمن بین متغیرهای تحقیق. (منبع: یافته‌های پژوهش)

ضریب همبستگی اسپیرمن بین انواع هنرهای اجرایی و ارتقا بصری و زیبا شناختی پیاده راه های ساحلی			متغیرهای مستقل
سطح معنادار بین متغیرها	P	R	
۰/۰۱	۰/۰۰۰	۰/۳۷۹	نقاشی ها
۰/۰۱	۰/۰۰۰	۰/۳۸۶	هنر گرافیتی
۰/۰۱	۰/۰۰۰	۰/۳۹۸	هنر اجرا و رویدادها
۰/۰۱	۰/۰۰۰	۰/۴۱۱	هنر چیدمان
۰/۰۱	۰/۰۰۰	۰/۳۶۶	هنر تزئین
۰/۰۱	۰/۰۰۰	۰/۳۷۵	هنر بازیافت
۰/۰۱	۰/۰۰۰	۰/۳۵۸	هنرهای زمینی
۰/۰۱	۰/۰۰۰	۰/۳۷۰	هنر مجسمه سازی
۰/۰۱	۰/۰۰۰	۰/۳۹۶	هنرهای مذهبی

پیاده راه های ساحلی شهر بوشهر کمک کند:
- استفاده از هنرهای مثل استفاده از المان معماری سنتی و معماری جدید، هنرهای نمایشی در امتداد سواحل.
- هنرهای مذهبی آیینی مثل انجام تعزیه ها و نمایش های محلی در ساعات مختلف روز در مکان های مختلف ساحل.
- اجرای هنر گرافیتی در جشن ها، اعیاد، جشنواره های محلی به شکل قانونی و با ابزار مناسب اجرای این هنر توسط هنرمندان.
- هنر اجرا و رویدادهای عمومی که معمولا در سالن های سرپسته انجام می شود؛ می توان با مدیریت صحیح ارگان های

گاهی استفاده از المان های سنتی در عین اینکه به عنوان نشانه برای ارتقای ذهنی شهروندان عمل می کند بلکه عاملی برای بیان مفهومی خاص و برداشتی آزاد بنا به دیدگاه های هر شخصی تبدیل می شود. استفاده از این هنرها عاملی خواهد بود برای ایجاد و افزایش خلاقیت در افراد و ارتقای غنای حسی و بصری زیبایی شناختی در محیط.

پیشنهادات پژوهشی

از جمله هنرهایی که می تواند در ارتقای بصری و سرزندگی

دولتی به پیاده راه های ساحلی کشیده شده و تنوع و سرزندگی را به این گونه فضاها هدیه داد.

- همچنین استفاده از نمایش های خیابانی، موسیقی های سنتی، آبنا های جدید، نقاشی های دیواری، مجسمه ها و تندیس ها و هنرهای زمینی در بهبود خاطرات ذهنی و ادراک عمومی افراد در سواحل شهری موثر خواهد بود.

پی نوشت:

1. <http://nnpaf.org-2012>
2. Art and Decorative Elements
3. Genius Loci
4. Land Art & Public Art

۵. مهندسین مشاور باغ اندیشه، ۱۳۸۲

فهرست منابع:

- پاکزاد، جهانشاه، (۱۳۸۵)، مبانی نظری و فرآیند طراحی، تهران، انتشارات شهیدی.
- طرح تفضیلی ویژه بافت فرسوده بوشهر، (۱۳۸۲)، مهندسین مشاور باغ اندیشه.
- عباس زادگان، مصطفی، (۱۳۸۴)، ابعاد اجتماعی روانشناختی فضاهای شهری، مجله بین المللی علوم مهندسی، جلد ۱۶، دانشگاه علم و صنعت ایران.
- کارمونا، متیو و دیگران، (۱۳۸۸)، مکان های عمومی فضاهای عمومی، انتشارات دانشگاه هنر.
- کاملی، هدی، (۱۳۸۵)، مروری تصویری بر نخستین دوسالانه های مجسمه های فضای شهری، اول آبان تا ۱۵ آذرماه.
- مرادی، سلمان، (۱۳۸۶)، هنر عمومی و تلفیق آن با فضای شهری، فصلنامه باغ نظر، بال چهارم، پاییز و زمستان: ۸۱-۹۰.
- مدنی پور، علی، (۱۳۷۹)، طراحی فضاهای شهری: نگرشی بر فرایندهای اجتماعی مکانی، مترجم: فرهاد مرتضایی، تهران، شرکت پردازش و برنامه ریزی شهری.
- همدم علی، ساناز، (۱۳۸۱)، نقش رنگ در فضای شهری، هنرهای تجسمی، دی و بهمن، شماره ۱۹: ۵۳.

-[http://nnpaf.Org/what is art. Html, 4/2/2012.](http://nnpaf.Org/what%20is%20art.html)

-montgomery,j.1988: making a city, vitalityand urban design, vol. 3, no 1.

-<http://www.behrah.com/map.ph>